

Stichting voor Bodemkartering
Wageningen

Directeur: Dr Ir F.W.G. Pijls

No 400.

RAPPORT BEHORENDE BIJ DE KLEI-INVENTARISATIE-
KAARTEN VAN DE NEDER - BETUWÉ

door: Dr Ir J.S. Veenenbos.

Wageningen, Juni 1955.

I N H O U D

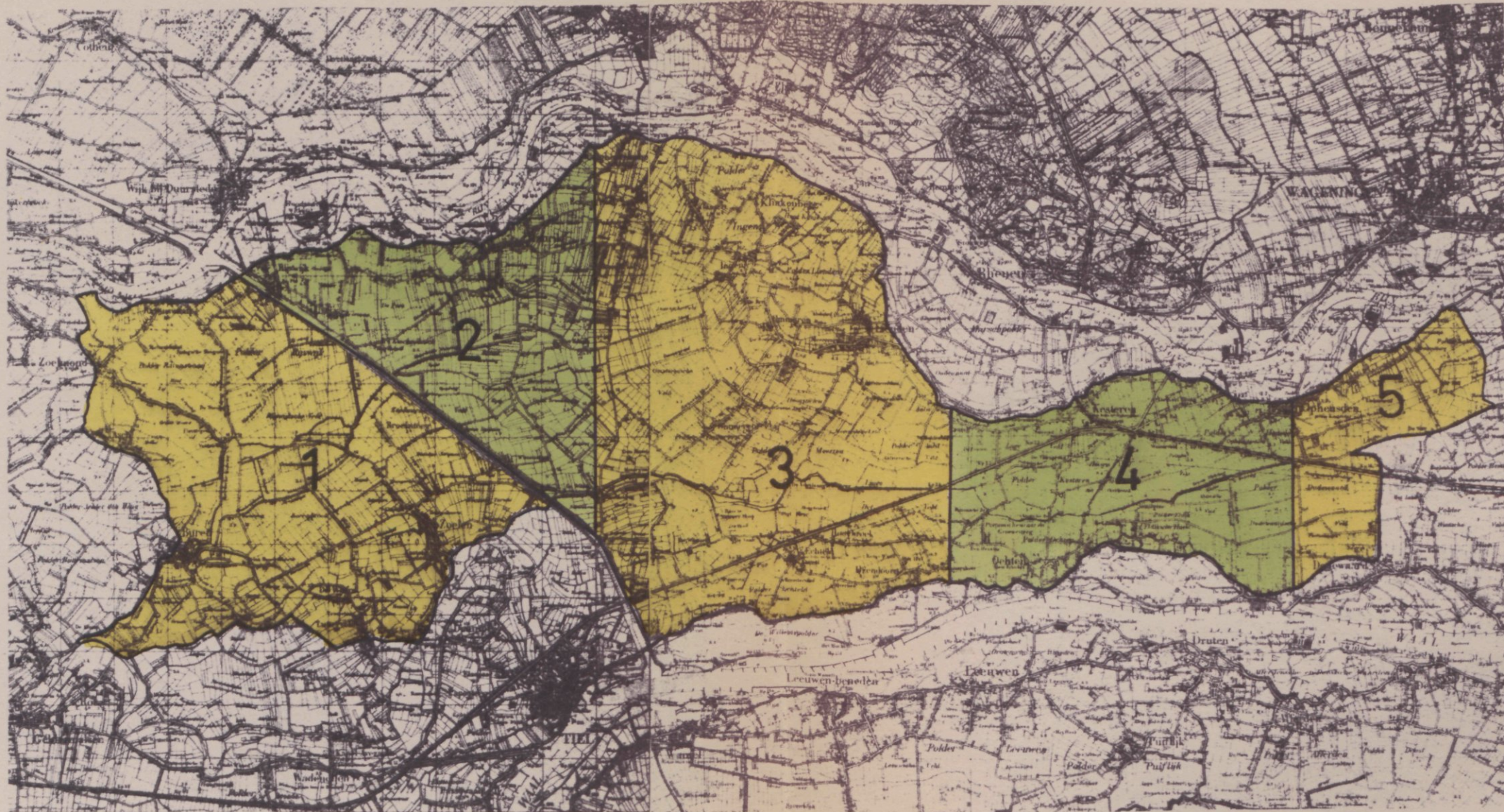
Voorwoord

I Inleiding

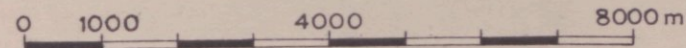
II Indelingscriteria

Bijlagen:

- 1 Klei-inventarisatiekaart Buren - Ravensweay -
Zoelen, schaal 1 : 10.000
- 2 Klei-inventarisatiekaart Rijswijk - Maurik,
schaal 1 : 10.000
- 3 Klei-inventarisatiekaart Echteld - Lienden,
schaal 1 : 10.000
- 4 Klei-inventarisatiekaart Kesteren - Ochten,
schaal 1 : 10.000
- 5 Klei-inventarisatiekaart Opheusden - Dodewaard,
schaal 1 : 10.000
- 6 Legenda, behorende bij de bijlagen 1 t/m 5.

schaal 1:100.000

Afb 1. Situatieschets aangevende de ligging van de klei-inventarisatie Neder-Betuwe

V O O R W O O R D

Toen het Polderbestuur van de Neder-Betuwe overwoog van haar district een zanddieptekaart te laten samenstellen werd door de Stichting voor Bodemkartering met het Bestuur van D.N.B. de mogelijkheid besproken het vervaardigen van deze zanddieptekaarten te koppelen aan de samenstelling van een klei-inventarisatie van hetzelfde gebied.

Uiteraard zouden de gegevens zich moeten beperken tot de diepte waarop de zanddieptekaart moest worden afgesteld. Globaal was dit op 1.50 m beneden maaiveld bepaald. Op deze basis werd overeenstemming bereikt. Door verwerking van de bestaande gegevens van de Betuwe-kartering 1947/48, aangevuld met enkele nieuwe - zij het globale - gegevens en steunend op de, op dezelfde wijze samengestelde zanddieptekaart, werd een klei-inventarisatiekaart van de Neder-Betuwe samengesteld.

Het veldwerk werd uitgevoerd door de opzichter 2e kl. B.H. Steeghs, terwijl het afwerken van de kaarten onder leiding stond van de hoofdopzichter H.C. van Schaik. Het rapport werd samengesteld door Dr Ir J.S. Veenenbos.

DE ADJUNCT-DIRECTEUR VAN DE
STICHTING VOOR BODEMKARTERING,

(Z. van Doorn).

I INLEIDING

De klei-inventarisatiekaarten werden samengesteld door samenvoeging van de gegevens van zanddieptekaarten en bodemkaarten. Beide kaarten werden opgesteld uit oudere gegevens, aangevuld met een hernieuwd globaal veldonderzoek.

De klei-inventarisatiekaarten geven aan de dikte van de aanwezige kleivoorraden in enkele trappen tot ca 1.50 m beneden het maaiveld, alsmede de zwaarte van het materiaal, over het gehele onderscheiden profielgedeelte. Het betreft hier dus een totaal-beoordeling.

Als gevolg van zijn opzet vertoont de klei-inventarisatiekaart op vele punten overeenkomst met de zanddieptekaart, althans wat betreft het verloop van de bodemlijnen. Toch is dit niet overal het geval. Op vele plaatsen komen lagen in de ondergrond voor, welke voor de kleiverwerkende industrie ongeschikt zijn en zodoende paal en perk stellen aan de hoeveelheid geschikt materiaal. Wij noemen hier b.v. humeuze of sterk ~~ve~~nige lagen. Hierdoor kan het verloop van de bodemlijnen, aangevende de dikte der beschikbare en geschikte kleivoorraden geheel anders zijn, dan op de zanddieptekaarten.

Veel overeenkomst tussen de klei-inventarisatiekaarten en de bodemkaarten bestaat er niet. Enige overeenkomst zou kunnen worden verwacht in verband met de zwaarte van de grondsoort. Dit komt echter niet duidelijk tot uiting. Ook hierbij speelt het al of niet humeus zijn van de ondergrond een grote rol. Bij de

kwaliteitsbeoordeling voor de steenindustrie valt een dergelijke ondergrond geheel weg. De praktische steenbakker is nauwelijks meer geïnteresseerd in hetgeen zich onder de humeuze of venige laag bevindt.

Wel van belang is de ondergrond in zeer lichte gronden, indien deze uit zwaardere klei bestaat, zodat door menging toch een gemiddeld product kan worden verkregen. Hiertoe werd een aantal aparte onderscheidingen ingevoerd, zowel voor de normale rivierklei-afzettingen als voor de z.g. overslag-afzettingen achter de dijken. Te dikke overslagdekken (> 120 cm) werden als zandgronden aangegeven.

Eveneens apart aangeduid werd het voorkomen van grof zand-en/of grindlagen in winbare klei-afzettingen of het voorkomen van dergelijke ondergronden. Voor beide gevallen is dezelfde signatuur gebruikt. Uit de algemene dikteaanduiding volgt of men te maken heeft met een laag in een profiel of met de ondergrond.

Deze onderscheiding werd ingevoerd omdat in vele gevallen, n.l. onder de kleilaag, nog een gedeelte van het zand wordt gewonnen indien vermagering toelaatbaar of gewenst is. Daarvoor wordt in de regel het fijnere, z.g. plastische, doorgaans kalkrijke zand gebruikt. De aanwezigheid van grof zand wijst op een zeer beperkte mogelijkheid van verschraling, evenals het voorkomen van grind.

II INDELINGSCRITERIA

Naar de dikte van de klei:

- I < 90 cm , inclusief roof
- II 90-120 cm, " "
- III 120-150 cm, " "
- IV > 150 cm , " " .

Naar de samenstelling van de klei:

- a zand
- b lichte klei (ca 30 % afslibbaar)
- c klei (ca 45 % afslibbaar)
- d zware klei (ca 60 % afslibbaar).

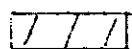
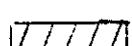
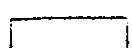
Naar het voorkomen van klei onder zandige lagen (alleen onderscheiden als kleiafzetting > 50cm is):

- klei beginnend in ondergrond tussen 90-120 cm diepte
- ++ klei beginnend in ondergrond dieper dan 120 cm diepte.

Naar het voorkomen van grof zand en/of grind (als lagen in het profiel, of als ondergrond):

- grof zand
- o grind (-zand).

Naar het voorkomen van met zand afgedekte gronden (overslaggronden):

- minder dan 50 cm zand op klei
- 50-120 cm zand op klei
- > 120 cm zand op klei.

Naar het voorkomen van humeuze ondergronden:

- v humeuze ondergrond
- ∇ venige- of veenondergrond.

De diepte waarop deze ondergronden optreden, blijkt uit de dikte-indeling.